

Grammatical Analysis of the Noun Group Structure in the Writing of Non-Iranian Persian Learners: The Case of Chinese Learners of Persian, Level B2

Mohammad Bagher
Mirzaei Hesarian*

Assistant Professor of Teaching Persian to
Speakers of Other Languages (TPSOL)
Department, Imam Khomeini International
University, Qazvin, Iran

Abstract

The research's aim is to become more familiar with the grammatical features of writings of Chinese learners of Persian (CLP). The main question is how is the grammatical structure of noun groups (NG) in the writings of CLPs level B2. Determining the most used and least used dependencies of the NGs in CLP's writing and also measuring the effectiveness of Bateni's descriptive grammar are among the sub-question of the research. The research is descriptive-analytical and uses a corpus of the final writing test of the 36 CLPs in the Persian language teaching center of IKIU. According to the findings, most of the NGs (84%) had no dependents; in single-dependent NGs, which accounted for 15% of the total NGs, the following dependencies of "noun", "adjective" and the leading dependent "deixis & quantifier" had the highest frequency. In the two-dependent NGs, which had about 1% of the total NGs, and also in the few three and four-dependent NGs, the "noun" and "adjective" dependent had the highest frequency. In general, the findings indicate the ability or low willingness of Persian learners to expand the internal structure of NGs with ahead and follower dependents. At a more detailed level, the findings show the ability or willingness of CLPs to use follower dependencies than leading dependents. It seems that by teaching the grammatical structure of the NG to Persian learners, the quality of their writing can be increased. The research also confirms the effectiveness of Bateni's descriptive grammar in accurately describing the writings of CLPs.

Keywords: Non-Iranian Persian learners, Chinese Learners of Persian, level B2, Noun Group, Writing

* Corresponding Author: mb.mirzaei@hum.ikiu.ac.ir

How to Cite: Mirzaei Hesarian, M. B. (2022). Grammatical Analysis of the Noun Group Structure in the Writing of Non-Iranian Persian Learners: The Case of Chinese Learners of Persian, Level B2. *Language Science*, 9 (15), 409-431. Doi: 10.22054/ls.2021.57731.1417

واکاوی ساختمان دستوری گروه اسمی در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی (B2)

محمد باقر میرزایی حصاریان * استادیار گروه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران

چکیده

واکاوی داده‌های زبانی از جنبه‌های گوناگون کمک‌بزرگی به علمی‌تر شدن فرایند آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان می‌کند. پژوهش حاضر با هدف برداشتن گامی کوچک به منظور آشنایی بیشتر با ویژگی‌های دستوری نوشتار فارسی آموزان انجام شده است. پرسش اصلی، چگونگی ساختمان دستوری گروه‌های اسمی در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی است. تعیین پرکاربردترین و کم‌کاربردترین وابسته‌های گروه اسمی در نوشتار فارسی آموزان و نیز سنجش کارآمدی دستور توصیفی باطنی از مسائل فرعی پژوهش به شمار می‌آیند. پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی است و با استفاده از پیکره‌ای زبانی برگرفته از آزمون نگارش پایان دوره تکمیلی ۳۶ فارسی آموز چینی در مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) برپایه دستور توصیفی باطنی انجام گرفته است. براساس یافته‌های پژوهش، بیشتر گروه‌های اسمی (۸۴٪) هیچ وابسته‌ای نداشتند؛ در گروه‌های اسمی تک‌وابسته که ۱۵٪ مجموع گروه‌های اسمی را به خود اختصاص دادند، وابسته‌های پیرو «اسم»، «صفت» و وابسته پیشرو «اشاری/سور» بیشترین فراوانی را داشتند. در گروه‌های اسمی دو‌وابسته که حدوداً ۱٪ مجموع گروه‌های اسمی را داشتند و نیز در محدود گروه‌های اسمی سه و چهار وابسته‌ای، وابسته پیرو «اسم» و «صفت» بیشترین فراوانی را داشتند. به‌طور کلی، یافته‌ها نشان از توانایی یا تمایل اندک فارسی آموزان در گسترش ساخت درونی گروه‌های اسمی با وابسته‌های پیشرو و پیرو داشت. در سطح جزئی‌تر یافته‌ها توانایی یا تمایل بیشتر فارسی آموزان چینی به کاربرد وابسته‌های پیرو نسبت به وابسته‌های پیشرو را نشان داد. به نظر می‌رسد با آموزش ساختمان دستوری گروه اسمی به فارسی آموزان می‌توان کیفیت نوشتار آنان را افزایش داد. پژوهش همچنین کارایی دستور توصیفی باطنی در توصیف دقیق نوشتار فارسی آموزان چینی را تأیید کرد.

کلیدواژه‌ها: فارسی آموز غیرایرانی، فارسی آموز چینی، سطح فرامیانی، گروه اسمی، نوشتار.

۱. مقدمه

آموزش و یادگیری واژه را باید رکن اساسی آموزش و یادگیری زبان دوم یا زبان خارجی دانست. از آن جا که ناگزیریم برای ارتقاء سطح مهارت زبانی فارسی آموزان به طور مستقیم یا غیرمستقیم به آموزش پردازیم، جایگاه افعال فارسی با توجه به ملاحظات زبان‌شناختی، روان‌شناختی و آموزشی باید بیشتر از سایر مقولات زبانی مورد توجه باشد. همچنین ضروری است که در برنامه‌ریزی دوره‌های آموزش زبان فارسی، تهیه محتوا و آموزش زبان فارسی، جایگاه خاصی برای افعال در نظر گرفته شود و از پایین‌ترین تا بالاترین سطوح آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان آموزش افعال به طور جدی دنبال شود. به‌علاوه لازم است ساخت دستوری و محدودیت‌های موجود در باهم‌آیی واژه‌ها با افعال به طور دقیق مورد توجه قرار گیرد (میرزایی، ۱۳۸۷).

فعل‌ها همچنین تعداد و نوع سازه‌های ضروری و اختیاری جمله‌ها از قبیل گروه اسمی، گروه صفتی، گروه حرف اضافه‌ای را تعیین می‌کنند؛ به عبارت دیگر، ساخت دستوری جمله بیشتر از همه متأثر از ساخت ظرفیتی افعال است. حال چنانچه بخواهیم پس از گروه فعلی، سازه دیگری را از حیث اهمیت مورد توجه قرار دهیم، آن سازه گروه اسمی است؛ به سبب آن که نخست گروه اسمی می‌تواند در هر سه جایگاه مسندالیه، متمم و ادات مورد استفاده قرار گیرد؛ دلیل دوم فرایند زیای اسم‌سازی از فعل و صفت است که منجر به فشردگی اطلاعات در قالب گروه‌های اسمی در درون جمله‌ها می‌شود؛ سوم این که، گروه اسمی از نظر تعداد و نوع وابسته‌های قابل استفاده در پیش و پس از هسته اسمی، امکانات فراوانی دارد و این موضوع بر میزان تنوع ساختمان دستوری گروه‌های اسمی می‌افزاید؛ چهارم این که گروه اسمی جزء اساسی گروه‌های حرف اضافه‌ای هستند به گونه‌ای که هر گروه حرف اضافه‌ای از یک حرف اضافه و یک گروه اسمی در ادامه آن تشکیل شده است. با توجه به اهمیت سازه گروه اسمی، بررسی ساختمان درونی گروه‌های اسمی در درسنامه‌های آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان و نیز گفتار و نوشتار خود فارسی‌آموزان از اهمیت فراوانی برخوردار است.

از سوی دیگر، نبود الگوی عملی در زمینه کاربرد نظریات زبانی در واکاوی داده‌های زبانی فارسی‌آموزان غیرایرانی نیز یکی از مشکلات موجود در استفاده هرچه بهتر از داده‌های خام زبانی فارسی‌آموزان غیرایرانی است؛ به طوری که می‌توان گفت تقریباً تمام

داده‌های زبانی فارسی آموزان در مراکز آموزش زبان فارسی داخل و کرسی‌های زبان و ادبیات فارسی و ایران‌شناسی خارج از کشور، بدون هیچ برنامه‌ریزی خاصی از بین می‌روند. در صورتی که واکاوی داده‌های زبانی از جنبه‌های گوناگون و براساس متغیرهایی همچون ملیت، جنسیت، زبان مادری، سطح زبانی و محیط یادگیری زبان فارسی (زبان دوم یا زبان خارجی)، کمک بزرگی در جهت علمی‌تر شدن فرایند آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان خواهد شد (میرزایی و پولادستون، ۱۳۹۹).

گروه اسمی فارسی از یک کلمه یا بیشتر ساخته شده است و در ساختمان واحد بالاتر یعنی بند، جایگاه مسند‌الیه، متمم و گاهی نیز جایگاه ادات را اشغال می‌کند. مثال:

۱- این نشریهٔ دوستان سازمان ملل متحد	بسیار جالب توجه	است.
مسند‌الیه	متمم	اسناد
۲- حسن	خانهٔ خودش	نیست.
مسند‌الیه	ادات	اسناد

در مثال شماره (۱) «این نشریهٔ دوستان سازمان ملل متحد» و «بسیار جالب توجه» گروه‌های اسمی هستند که به ترتیب در جایگاه مسند‌الیه و متمم قرار گرفته‌اند. در مثال (۲) «حسن» و «خانهٔ خودش» گروه‌های اسمی هستند که به ترتیب در جایگاه مسند‌الیه و ادات قرار گرفته‌اند و «خانهٔ خودش» تأویلی از «در خانهٔ خودش» است.

هر گروه اسمی در فارسی از یک هسته و تعدادی وابسته ساخته شده است که در دو طرف هسته قرار می‌گیرند. وابسته‌هایی را که قبل از هسته قرار می‌گیرند، وابسته‌های پیشرو و آنهایی را که پس از هسته قرار می‌گیرند، وابسته‌های پیرو می‌نامند. در گروه اسمی وجود هسته اجباری، ولی وجود وابسته‌های پیشرو و پیرو اختیاری است. ملاک تشخیص این سه عنصر (وابستهٔ پیشرو، هسته و وابستهٔ پیرو) از یکدیگر کسرهٔ «اضافه» است که به صورت /ye/ در گفتار ظاهر می‌شود؛ ولی وقتی به صورت /e/ باشد، در خط فارسی نوشته نمی‌شود. این ملاک به روش زیر عمل می‌کند:

الف - وابسته‌های پیشرو به یکدیگر اضافه نمی‌شوند و در بین آن‌ها و هسته نیز اضافه وجود ندارد.

ب - اولین کلمه‌ای که پس از اضافه قرار می‌گیرد، هسته است.

ج - عناصری که پس از هسته قرار می گیرند، وابسته های پیرو هستند که همه به یکدیگر اضافه می شوند، مگر وقتی که وابسته پیرو از نوع واژگون مرتبه باشد. مثال:

۳- این یک	نشریه	دوستان سازمان ملل متحد
وابسته پیشرو	هسته	وابسته پیرو

در مثال بالا، «این یک» دو وابسته پیشرو است که نه به یکدیگر اضافه شده اند و نه به هسته؛ «نشریه» هسته گروه اسمی است؛ زیرا، اولین کلمه ای است که پس از آن، اضافه قرار می گیرد؛ «دوستان سازمان ملل متحد» وابسته های پیرو را تشکیل می دهند؛ زیرا، همه به یکدیگر اضافه شده اند و بین آن ها و هسته نیز اضافه وجود دارد. ولی اگر گروه اسمی فوق به صورت زیر باشد:

۴- این یک	نشریه	که متعلق به دوستان سازمان ملل متحد است
وابسته پیشرو	هسته	وابسته پیرو

در این صورت بین هسته و وابسته پیرو اضافه ای واقع نمی شود؛ زیرا، وابسته پیرو از نوع واژگون مرتبه است (باطنی، ۱۳۹۲: ۱۳۹-۱۳۷).

حداکثر چهار وابسته پیشرو مانند جدول ۱ می تواند در جلو هسته قرار گیرد:

جدول ۱. وابسته های پیشرو در گروه اسمی

وابسته های پیرو	هسته	وابسته های پیشرو			
		۱	۲	۳	۴
- بیچاره	زن	پیر	نفر	یک	این
	مرد	جوان	نفر	دو	آن
	کباب	جوجه	دست	سه	هر
	نامه	شهادت	جلد	چهار	کدام
ای	نامه	لغت	تا	پنج	چه
	رستوران	کافه	تا	شش	همین
	شب	دوشنبه			
	بچه	پسر		—
			

چنانچه این چهار جایگاه در وابسته پیشرو پر باشد، عناصر آن الزاماً با توالی بالا در پی یکدیگر قرار می‌گیرند. وقتی جایگاه‌های نزدیک به هسته خالی باشد، وابسته‌های دورتر به هسته نزدیک می‌شوند ولی بالقوه جایگاهی که خالی مانده است، وجود دارد و می‌تواند اشغال شود.

طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیشرو ۱ قرار می‌گیرد، شامل عناصری از اسم و صفت هستند که به تنهایی واژه‌های آزادی هستند؛ یعنی، می‌توانند در جایگاه‌های دیگر قرار گیرند. رابطه این طبقه با هسته گروه اسمی از نوع رابطه پیشوند و پسوند با پایه نیست. پیشوندها و پسوندها معمولاً مقید هستند؛ در حالی که، اعضای طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیشرو ۱ قرار می‌گیرد، آزاد هستند. طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیشرو ۲ قرار می‌گیرد به چهار ریز طبقه «معدود»، «صفات عالی»، «اعداد وصفی» و یک ریز طبقه دیگر که دارای چهارده عضو است، تقسیم می‌شود. این چهار طبقه نمی‌توانند به‌طور همزمان در یک گروه اسمی با هم به کار برده شوند. طبقه‌ای که در جایگاه ۳ قرار می‌گیرد، طبقه اعداد اصلی است که یک طبقه باز است. طبقه‌ای که در جایگاه ۴ قرار می‌گیرد، طبقه بسته‌ای است که هفت عضو دارد: «این»، «آن»، «هر»، «چه»، «همین» و «همان». غیر از «هر»، شش عضو دیگر می‌توانند در جایگاه هسته نیز قرار گیرند (باطنی، ۱۳۹۲: ۱۴۳-۱۴۰).

عنصر ساختمانی وابسته‌های پیرو به پنج عنصر کوچک‌تر تجزیه می‌شود که پنج جایگاه را به وجود می‌آورد. این جایگاه‌ها به وسیله طبقات مختلف بر حسب نزدیکی آن‌ها با هسته اشغال می‌شود؛ یعنی هر طبقه‌ای که به هسته نزدیک‌تر باشد، جایگاه نزدیک‌تری را اشغال می‌کند. لازم نیست تمام این پنج جایگاه در آن واحد اشغال شود و وقتی جایگاهی خالی باشد، طبقات دورتر به هسته نزدیک‌تر می‌شوند، ولی بالقوه جایگاه خالی وجود دارد و می‌تواند اشغال شود. در جدول ۲ مثال‌هایی با امکانات مختلف داده شده است.

عناصر طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیرو ۱ قرار می‌گیرند، معمولاً از نوع اسم هستند. بین هسته و عنصر وابسته پیرو ۱، معمولاً شکاف بردار نیست؛ یعنی، واژه دیگری نمی‌توان بین آن‌ها وارد کرد و معمولاً هسته با این عنصر وابسته، یک واحد معنایی را به وجود می‌آورند و به همین دلیل پیوسته با یکدیگر به کار برده می‌شوند و اغلب بر اثر کثرت کاربرد آن‌ها با هم، «اضافه» از بین آن‌ها حذف می‌شود و تکیه روی آخرین هجای عنصر وابسته پیرو ۱ قرار می‌گیرد.

جدول ۲. وابسته‌های پیرو در گروه اسمی

هسته	وابسته های پیرو				
	۱	۲	۳	۴	۵
۵- رئیس	جمهور	فقید	آمریکا	-	که چندی پیش به قتل رسید
۶- بوف	کور	معروف	هدایت	را	که به چند زبان ترجمه شده است
۷- هیئت	مدیره‌ی	نالایق	شرکت	را	که زبان‌های فراوان به بار آورد
۸- خیر	مقدم	گرم	او	-	که بسیار دوستانه بود
۹- تاریخ	مشروطیت	مفصل	ایران	-	نوشته کسروی
۱۰- کباب	برگ	سلطانی	آن جا	-	که چندان هم خوب نیست
۱۱- مرد	رند	پرو	-ای	-	که رشوه می‌خواست

عناصر طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیرو ۲ قرار می‌گیرند، معمولاً عناصری هستند که به آن‌ها «صفت» گفته می‌شود. البته از نظر ساختمانی در بسیاری موارد مرز مشخصی بین طبقات اسم، صفت و قید وجود ندارد و یک عنصر می‌تواند در شبکه نحوی زبان هر سه نقش را به عهده بگیرد. مثال:

اسم	قید	صفت
آن بلندها را بیاور	او بلند می‌خواند	۱۲- دیوار بلند
خوبان روزگار	او خوب می‌دود	۱۳- پسر خوب

عناصر طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیرو ۳ قرار می‌گیرند، به سه ریزطبقه تقسیم می‌شوند: ریزطبقه اسم یا گروه اسمی، ریزطبقه ضمائر و یک ریزطبقه عضوی دیگر. این سه ریزطبقه نمی‌توانند با هم در یک گروه اسمی قرار گیرند. برخلاف طبقه صفات در جایگاه ۲، انتخاب در جایگاه ۳ نمی‌تواند با اضافه تکرار شود، یعنی محدود به یک عضو از یکی از سه ریزطبقه است. تنها عضو طبقه‌ای که در جایگاه ۴ قرار می‌گیرد، «را» است. وقتی گروه اسمی در ساختمان بند جایگاه مسندالیه را اشغال کند، جایگاه ۴ در آن خالی می‌ماند؛ ولی، اگر جایگاه متمم را پر کنند، به وسیله «را» اشغال می‌شود.

طبقه‌ای که در جایگاه وابسته پیرو ۵ قرار می‌گیرد، از نوع جمله، بند و یا گروه قیدی واژگون مرتبه است: یعنی جمله، بند و یا گروه قیدی که در نقش یک کلمه به‌عنوان وابسته

پیرو برای هسته گروه اسمی به کار رفته است. مثال (۱۴) کاربرد جمله واژگون مرتبه در جایگاه ۵ را نشان می دهد:

۱۴- اشعار هسته	نو	او	را	که سال ها پیش سروده و شعر زیبای تف آه نیز جزو آن ها است
هسته	وابسته ۲	وابسته ۳	وابسته ۴	وابسته ۵

در مثال بالا، جایگاه ۵ توسط جمله واژگون مرتبه ای اشغال شده که از دو بند ساخته شده است. در مثال (۱۵) جایگاه ۵ توسط یک بند واژگون مرتبه اشغال شده است:

۱۵- نکته هسته	تازه	ای	که به آن اشاره گردید
هسته	وابسته ۲	وابسته ۳	وابسته ۵

مثال (۱۶) برای گروه های قیدی واژگون مرتبه است:

۱۶- مبارزه هسته	دائم	دولت	با قاچاقچیان سیگار خارجی
هسته	وابسته ۲	وابسته ۳	وابسته ۵

هر دو سازه گروه های قیدی و بندهای واژگون مرتبه می توانند با یکدیگر در گروه اسمی قرار گیرند. در مثال (۱۷)، جایگاه ۵ توسط یک گروه قیدی و یک بند واژگون مرتبه اشغال شده است:

۱۷- انتقاد هسته	منطقی	او	از کار دستگاه	که در نوع خود بی سابقه بود
هسته	وابسته ۲	وابسته ۳	وابسته ۵	وابسته ۵

وابسته های یک، دو و سه که پس از هسته قرار می گیرند، هر یک دارای یک «اضافه» هستند که در جلوی آن ها قرار می گیرند و به عنوان عامل پیونددهنده آن ها را به عنصر قبلی متصل می کند ولی وابسته های شماره چهار و پنج «اضافه» ندارند (باطنی، ۱۳۹۲: ۱۶۰-۱۴۶). پژوهش حاضر به منظور پاسخگویی به پرسش های مطرح در زمینه ساختمان دستوری گروه های اسمی در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی انجام شده است. بنابراین، مسأله اصلی پژوهش چگونگی ساختمان دستوری گروه های اسمی در نوشتار فارسی آموزان

چینی سطح فرامیانی است و مواردی همچون پر کاربردترین و کم کاربردترین وابسته اسمی در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی و میزان کارآمدی کتاب «توصیف ساختمان دستوری زبان فارسی» تألیف باطنی در توصیف ساختمان دستوری گروه‌های اسمی نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی از مسائل فرعی پژوهش به شمار می‌آیند. پرسش‌های بالا با کمک پیکره‌ای زبانی برگرفته از آزمون نگارش پایان دوره تکمیلی زبان فارسی مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی^(۳۶) و برپایه توصیف باطنی از ساختمان دستوری زبان فارسی بر بنیاد نظریه مقوله و میزان نظریه زبانی پاسخ داده می‌شوند.

۲. پیشینه پژوهش

میرزایی و پولادستون (۱۳۹۹) پژوهشی با هدف ایجاد پیکره تولیدی فارسی آموزان غیرایرانی و نیز آشنایی بیشتر با ویژگی‌های دستوری نوشتار فارسی آموزان با استفاده از پیکره‌ای زبانی برگرفته از آزمون نگارش پایان دوره عمومی ۹۰ فارسی آموز چینی مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی^(۳۶) و برپایه نظریه زبانی مقوله و میزان انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داده ساختار جمله در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی غالباً از نوع هسته‌ای، مرتبه‌بندی شده و مهین است. گروه فعلی در هر جمله به‌طور میانگین مشخصاتی همچون خودایستایی شخصی، جهت معلوم و قطب مثبت داشته و گروه فعلی خودایستای غیرشخصی و جهت مجهول ملاحظه نشده است. مشخصه بارز گروه‌های اسمی در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی بدون وابسته یا تک‌وابسته بودن آن‌ها بوده است، ولی گروه قیدی تقریباً به نسبت یکسان از نوع باعلامت و بدون علامت در نوشتار دیده شده است. ایشان کارایی دستور مقوله و میزان در توصیف دقیق نوشتار فارسی آموزان چینی را هم تأیید کرده‌اند.

میرزایی، گل‌پور و وکیلی‌فرد (۱۳۹۹) پژوهش مشابهی روی نوشتار فارسی آموزان چینی فرامیانی با استفاده از پیکره‌ای زبانی برگرفته از آزمون نگارش پایان دوره تکمیلی ۳۶ فارسی آموز چینی مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی^(۳۶) و برپایه نظریه زبانی مقوله و میزان انجام داده‌اند. نتایج تحقیق ایشان بیانگر آن بوده است که همانند فارسی آموزان سطح فرامیانی ساختار جمله در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی غالباً از نوع هسته‌ای، مرتبه‌بندی شده و مهین است، ولی بندهای وابسته و واژگون مرتبه هم در نوشته‌ها دیده می‌شوند. از یافته‌های دیگر آن بوده که همانند فارسی آموزان سطح فرامیانی

به‌طور میانگین گروه فعلی در هر جمله دارای مشخصاتی همچون خودایستای شخصی، معلوم و مثبت بوده است و از گروه فعلی خودایستای غیرشخصی و جهت مجهول تقریباً خبری نبوده است. گروه اسمی نیز همانند فارسی‌آموزان سطح فرومیانی غالباً بدون وابسته و تک‌وابسته و گروه قیدی تقریباً به نسبت یکسان از نوع باعلامت و بدون علامت بوده‌اند. ایشان نیز کارایی دستور مقوله و میزان در توصیف دقیق نوشتار فارسی‌آموزان چینی را هم تأیید کرده‌اند.

احمد یوسفی و رضاپور (۱۳۹۷) در پژوهشی میزان کاربرد گروه‌های دستوری را در سه سطح از نوشتار فارسی‌آموزان (مقدماتی، میانی و پیشرفته) مورد بررسی قرار داده‌اند. در سطح مقدماتی استفاده فارسی‌آموزان از وابسته‌های موجود در گروه‌های اسمی به‌ندرت بوده است و در هر دوره بر تعداد کاربرد این وابسته‌ها افزوده شده است. گروه‌های فعلی در سطح مقدماتی بیشتر شامل وجوه اخباری بوده است و در دو دوره بعد نیز به همین شکل مشاهده شده است. همچنین در دوره مقدماتی و دو دوره بعد مطابقت بین نهاد و فعل در موارد بسیاری توسط فارسی‌آموز کاربرد اشتباهی داشته است. همچنین افزوده‌های وجهی و حاشیه‌ای موجود در نوشتار فارسی‌آموزان مورد بررسی قرار گرفته و یافته نشانگر آن بوده که در هر سه دوره پرکاربردترین افزوده‌ها توسط فارسی‌آموزان، افزوده مکان بوده است. استفاده از افزوده‌های وجهی در هر سه دوره توسط فارسی‌آموز، کاربرد محدودی داشته است.

فریکه^۱ (2016) به‌منظور تعیین الگوهای گروه‌های اسمی پربسامد و شناخت تمایل غالب انگلیسی‌آموزان در استفاده از وابسته‌های درون گروه اسمی، در پژوهشی به بررسی ساخت گروه اسمی در نوشته‌های انگلیسی‌آموزان پرداخته است. نتایج پژوهش وی نشانگر آن است که اشاری‌ها، صفات و اسم‌ها به‌عنوان وابسته‌های پرکاربرد هسته اسمی در نوشتار انگلیسی‌آموزان بوده‌اند. وی پیشنهاد می‌کند زبان‌آموزان با ساخت‌های گوناگون گروه اسمی آشنا شوند تا بتوانند از انواع مختلف گروه‌های اسمی (به‌لحاظ نوع و تعداد وابسته‌ها) در نوشتارشان استفاده نمایند.

اکتانیا^۲ (2017) در پژوهشی به بررسی تأثیر کاربرد تکنیک‌های ساخت گروه اسمی در بهبود مهارت نوشتن متون توصیفی زبان‌آموزان پرداخته است. وی در پژوهش تجربی خود،

1. Farikah, F.

1. Oktantia, V.

به زبان آموزان گروه آزمایش تکنیک‌های ساخت گروه اسمی را آموزش داد، ولی به زبان آموزان گروه کنترل چنان آموزشی نداد. نتایج پژوهش وی نشان می‌دهد آموزش تکنیک‌های ساخت گروه اسمی بر کیفیت نوشتار متون توصیفی زبان آموزان گروه آزمایش تأثیر معناداری در مقایسه با زبان آموزان گروه کنترل داشته است.

نیتو^۱ (2019) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر دستور نظام‌مند نقش‌گرا در گسترش گروه‌های اسمی نوشتار مدرسان کلمبیایی پرداخته است. شرکت‌کنندگان در پژوهش شش مدرس زبان انگلیسی اهل کلمبیا بوده‌اند. ابتدا از آنان خواسته شده مطلبی را به زبان انگلیسی درباره موضوع مشخصی بنویسند؛ سپس، ایشان را با اصول دستور زبان نظام‌مند نقش‌گرا آشنا کردند؛ در ادامه از آنان خواسته شد نوشته قبلی خودشان را مورد بازبینی و ویرایش مجدد قرار دهند. نتایج مطالعه نشان می‌دهد به‌طور معناداری گروه‌های اسمی بزرگ‌تری در نوشته‌های اصلاح‌شده مدرسان به کار رفته است.

پیشینه پژوهش‌ها نشانگر آن است که تاکنون پژوهشی در زمینه ساختمان دستوری گروه‌های اسمی ویژگی‌های گفتار و نوشتار فارسی آموزان انجام نشده است؛ این موضوع بر اهمیت و ضرورت انجام پژوهش حاضر می‌افزاید.

۳. روش

پژوهش حاضر از جهت ماهیت و روش، تحقیقی توصیفی و به‌لحاظ نگرش و پرداختن به مسأله پژوهش، از نوع پژوهش‌های توصیفی - تحلیلی و پیکره‌بنیاد است که با هدف کاربردی به انجام رسیده است.

پیکره زبانی پژوهش از ۳۶ برگه آزمون نگارش پایان دوره تکمیلی فارسی آموزان چینی مشغول فراگیری زبان فارسی در مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی^(ره) تشکیل شده است. در آزمون مورد نظر، از فارسی آموزان خواسته شده یکی از سه موضوع پیشنهادی را انتخاب کنند و دست کم ۱۵ سطر ۱۰ واژه‌ای درباره آن بنویسند. موضوعات پیشنهادی شامل اعلام نظر درباره یکی از سه موضوع «اولین معلم‌های زندگی فرزندان بودن پدر و مادر»، «رواج ادامه تحصیل در دانشگاه بین مردم جهان» و «استفاده از فناوری پیشرفته در سال‌های اخیر» بوده است. هر برگه آزمون نگارش دارای متنی نوشتاری درباره موضوع

1. Nieto, M.

انتخابی است. با توجه به تعیین حداقل ۱۵۰ واژه برای هر متن، می‌توان گفت پیکره شامل ۳۶ متن است و چنانچه هر متن حداقل حاوی ۱۵۰ واژه باشد، حجم واژگانی پیکره چیزی در حدود شش هزار واژه است.

منظور از فارسی‌آموزان چینی سطح فرامیانی کسانی هستند که در دوره تکمیلی زبان فارسی مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی^(ره) مدت ۳۲ هفته و هر هفته ۲۰ ساعت آموزشی برای مهارت‌های چهارگانه شنیدن، خواندن، صحبت کردن و نوشتن در مجموع ۶۴۰ ساعت آموزشی در کلاس‌های حضوری شرکت نموده‌اند. با در نظر گرفتن کیفیت و کمیت برنامه آموزشی و ویژگی فردی فارسی‌آموزان چینی زبان، می‌توان سطح تکمیلی را معادل سطح فرامیانی (B2) در چارچوب مرجع مشترک اروپا در نظر گرفت. در این چارچوب، زبان‌آموز سطح فرامیانی می‌تواند مفهوم اصلی متن پیچیده با موضوعات عینی یا انتزاعی را درک کند. در بحث و گفت‌وگو در حوزه تخصصی خود شرکت کند. می‌تواند با میزانی از روانی کلام و فی‌البداهگی در تعاملات معمولی با گویشور زبان بدون مشکل، شرکت کند. می‌تواند متن واضح و با جزئیات در دامنه وسیعی از موضوعات تولید کند و دیدگاه خود را درباره موضوع تبیین و نقاط قوت و ضعف مختلف درباره موضوع را توضیح دهد (صحرائی و مرصوص، ۱۳۹۵).

برای آماده‌سازی پیکره، ابتدا برگه‌های نگارش فارسی‌آموزان چینی در نرم‌افزار واژه‌پرداز پیاده‌سازی شد. تلاش شد تا حد امکان مطالب به همان گونه که فارسی‌آموزان در برگه‌های خود نوشته‌اند، تایپ شود. در ادامه کار، شناسایی و برجسب‌گذاری گروه‌های اسمی مطالب تایپ‌شده در چارچوب دستور مقوله و میزان انجام گرفت. تا حد امکان تلاش شد متن‌ها بدون اعمال اصلاحات زبانی تحلیل شوند؛ در محاسبه گروه‌های اسمی، علاوه بر گروه‌های اسمی مستقل، گروه‌های اسمی درون گروه‌های حرف اضافه‌ای نیز مورد بررسی قرار گرفتند؛ به‌عنوان مثال، گروه حرف اضافه‌ای «به تدریس معلم» که از حرف اضافه «به» و گروه اسمی «تدریس معلم» ساخته شده است، در تحلیل و شمارش گروه‌های اسمی یک وابسته‌ای محاسبه شده است. به دلیل ضمیرانداز بودن زبان فارسی، در تعداد قابل توجهی از جمله‌های نوشتار فارسی‌آموزان، مسند‌الیه در قالب گروه اسمی ذکر نشده است؛ به همین دلیل، این تعداد از گروه‌های اسمی حذف شده به قرینه، در شمارش گروه‌های اسمی مورد محاسبه قرار نگرفتند. در مرحله بعد، ساختمان هر گروه اسمی (گروه اسمی مستقل و گروه

اسمی درون گروه حرف اضافه‌ای) از حیث تعداد و نوع وابسته‌های پیشین و پسین هسته اسمی بررسی شدند و داده‌های مربوط در جدولی که به همین منظور آماده شده بود، ثبت شد. در ادامه، انواع گروه‌های اسمی براساس نوع و تعداد وابسته‌هایشان به ترتیب بسامد، دسته‌بندی و همراه با مثال‌هایی ارائه شد.

در توصیف و بررسی ساختمان گروه اسمی نوشتار فارسی آموزان چینی، ملاک عمل کتاب «توصیف ساختمان دستوری زبان فارسی» باطنی (۱۳۹۲) بوده؛ با این حال، پژوهشگر برخی از عناصری که باطنی به‌عنوان وابسته پیرو در نظر گرفته، جزو وابسته‌های پیرو گروه‌های اسمی شناسایی و شمارش نکرده است: نشانه مفعول مستقیم «را»، «ی» موصولی و «ی» وابسته به «هر، هیچ و چنین» را به دلیل متأثر بودن از گروه فعلی یا جزء دیگری در درون گروه اسمی، جزو وابسته‌های پیرو گروه‌های اسمی شناسایی و شمارش نکرده است. همچنین، تعداد و ساختمان دستوری گروه‌های اسمی به کاررفته در درون یک گروه اسمی و نیز عطف اسم‌ها و صفت‌ها درون گروه اسمی به‌طور جدا بررسی نشده است. البته میزان رخداد چنین مواردی در پیکره مورد پژوهش بسیار اندک بوده است.

۴. یافته‌ها

حاصل واکاوی ساختمان گروه اسمی در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی، جدول ۳ است که در آن اطلاعاتی همچون تعداد کلی گروه‌های اسمی به تفکیک گروه‌های اسمی و گروه‌های اسمی درون گروه‌های حرف اضافه‌ای بیشتر آورده شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، داده‌ها بیانگر آن است که پیکره مورد پژوهش شامل ۵۹۴۵ گروه اسمی است که از این تعداد ۵۱۱۸ عدد برابر با ۸۶٪ گروه اسمی مستقل و تعداد ۸۲۷ عدد معادل ۱۴٪ از نوع گروه اسمی درون گروه‌های حرف اضافه‌ای شناسایی و شمارش شده است. توصیف و تحلیل دقیق‌تر ساختمان گروه اسمی در ادامه بیان می‌شود.

جدول ۳. تعداد گروه‌های اسمی

گروه اسمی	
۵۹۴۵	
گروه اسمی مستقل	گروه اسمی درون گروه حرف اضافه‌ای

۸۲۷	۵۱۱۸
-----	------

بررسی داده‌های کلی این بخش (جدول ۴) بیانگر آن است که از مجموع ۵۹۴۵ گروه اسمی در نوشته‌های فارسی آموزان، تعداد ۵۰۰۰ مورد، معادل ۸۴٪ بدون هیچ گونه وابسته؛ تعداد ۸۷۵ گروه معادل ۱۵٪ دارای یک وابسته و تعداد ۸۵ گروه معادل ۱٪ دارای دو وابسته است. تعداد ۵ گروه اسمی نیز دارای سه وابسته و یک گروه اسمی نیز دارای چهار وابسته است؛ این تعداد در مقایسه با تعداد پرشمار گروه‌های بدون وابسته و تک‌وابسته، درصدی را به خود اختصاص نمی‌دهند. انتظار می‌رود هرچه سطح زبانی فارسی آموزان بالاتر می‌رود، توانایی آنان در تولید گروه‌های اسمی‌های وابسته‌دار بیشتر شود. همچنین، انتظار می‌رود فارسی آموزان در ادامه پیشرفت زبانی خود، توانایی تولید گروه‌های اسمی دارای وابسته‌های پیشرو و پیرو بیشتر را بیابند؛ در صورتی که آمار بیانگر تعداد اندک تعداد گروه‌های اسمی وابسته‌دار (۱۶٪) است. به نظر می‌رسد این آمار اندک ناشی از آموزش یا تمرین ناکافی وابسته‌های پیشرو و پیرو هسته اسم به صورت مجزا و ترکیبی است.

جدول ۴. گروه‌های اسمی دارای وابسته

گروه اسمی				
۵۹۴۵				
با وابسته				بدون وابسته
چهار وابسته	سه وابسته	دو وابسته	یک وابسته	
۱(٪۰)	۵(٪۰)	۸۵(٪۱)	۸۷۵(٪۱۵)	۵۰۰۰(٪۸۴)

داده‌های مربوط به ساختمان دستوری گروه‌های اسمی تک‌وابسته (جدول ۵) نشانگر آن است که از مجموع ۸۷۵ گروه اسمی تک‌وابسته به کاررفته در نوشته‌های فارسی آموزان، تعداد ۲۰۱ مورد، معادل ۲۳٪ دارای وابسته پیشرو و تعداد ۶۷۴ مورد معادل ۷۷٪ وابسته پیرو دارند. از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان ۲۰۱ گروه اسمی با وابسته پیشرو، ساخت «اشاری/سور+هسته» با ۱۵۶ رخداد، ۷۸٪؛ ساخت «عدد+هسته» با ۲۶ رخداد، ۱۳٪ و ساخت «میمیز+هسته» با ۱۹ رخداد، ۹٪ گروه‌های اسمی دارای وابسته پیشرو را به خود اختصاص داده‌اند؛ از سوی دیگر، از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان گروه اسمی ۶۷۴ گروه اسمی با وابسته پیرو، ساخت «هسته+اسم» با ۴۰۸ رخداد، ۶۰٪؛ ساخت

«هسته+صفت» با ۲۱۸ رخداد، ۳۲٪ و ساخت «هسته+گ.ح.ا.» با ۲۵ رخداد، ۴٪ و ساخت «هسته+بند موصولی» با ۲۳ رخداد، ۴٪ گروه‌های اسمی دارای وابسته پیرو را به خود اختصاص داده‌اند.

ملاحظه می‌شود که از میان انتخاب‌های ممکن تمایل فارسی‌آموزان به استفاده از وابسته اسم/صفت بعد از هسته و وابسته پیشرو سور/اشاری قبل از هسته، با ۷۷۴ رخداد و اختصاص ۸۹٪ کل گروه‌های اسمی تک وابسته، به شکل چشمگیری از سایر وابسته‌های قابل انتخاب، بیشتر است. موضوع قابل توجه دیگر این است که فارسی‌آموزان تقریباً از وابسته‌های پیرو گروه حرف اضافه‌ای و بند موصولی و وابسته‌های پیشرو عدد و ممیزها به یک اندازه در نوشته‌های خود استفاده کرده‌اند (۴۸ در برابر ۴۵). همچنین از نظر تنوع وابسته‌های به کار رفته، ملاحظه می‌شود که از بین هشت انتخاب ممکن برای ساخت گروه اسمی تک وابسته، هفت حالت ممکن مورد استفاده فارسی‌آموزان قرار گرفته است.

با توجه به کاربرد بیشتر وابسته‌های پیرو اسم/صفت و وابسته پیشرو اشاری/سور، می‌توان فرض کرد فارسی‌آموزان بیشتر در معرض آموزش و تمرین چنین ساخت‌هایی قرار گرفته‌اند؛ از این رو، توصیه می‌شود به همان اندازه در معرض آموزش و تمرین ساخت‌های دیگر هم قرار گیرند تا توانایی آنان در ساخت گروه‌های اسمی بیش از یک وابسته افزایش یابد. در مورد استفاده تقریباً برابر فارسی‌آموزان از وابسته‌های پیرو گروه حرف اضافه‌ای و بند موصولی و وابسته‌های پیشرو عدد و ممیزها، می‌توان گفت تقریباً تمام فارسی‌آموزان وابسته گروه حرف اضافه‌ای مورد استفاده در عنوان انشاء را در نوشته‌های خود تکرار کرده‌اند؛ این امر مانعی در ارزشیابی واقعی مهارت نوشتن فارسی‌آموزان به شمار می‌رود. موضوع دیگر، تعداد نسبتاً اندک بندهای موصولی مورد استفاده توسط فارسی‌آموزان در مقایسه با آمار کلی گروه‌های اسمی تک وابسته بسیار اندک است (۲۳ مورد با ۴٪ رخداد)؛ چنانچه تعداد بندهای موصولی را به تعداد فارسی‌آموزانی که نوشته‌هایشان مورد بررسی قرار گرفته، تقسیم کنیم، مشخص می‌شود که به طور متوسط هر فارسی‌آموز کمتر از یک بند موصولی در نوشته خود به کار برده است. این موضوع می‌تواند نشانگر توانایی ناکافی آنان در کاربرد بندهای موصولی به عنوان یکی از وابسته‌های پیرو گروه اسمی باشد. بنابراین، تمرین هرچه بیشتر این نوع وابسته گروه اسمی و نیز وابسته گروه حرف اضافه‌ای ضروری به نظر می‌رسد.

نمونه	گروه‌های اسمی تک‌وابسته		
	تعداد	نوع	تعداد
همه مردم/این بیماری‌ها	۱۵۶	اشاری/سور+هسته	با وابسته پیشرو ۲۰۱
	۲۶	عدد+هسته	
	۱۹	ممیز+هسته	
یک کارگر	۲۶	عدد+هسته	با وابسته پیرو ۶۷۴
هر کسی	۱۹	ممیز+هسته	
هدف بازرگان	۴۰۸	هسته+اسم	
لباس خوب	۲۱۸	هسته+صفت	
استفاده از روبات و دستگاه‌های پیشرفته	۲۵	هسته+گ.ح.ا.	
مردم کالاهایی را بخرند که هیچ نیازی به آنها ندارند.	۲۳	هسته+بند موصولی	

داده‌های مربوط به ساختمان دستوری گروه‌های اسمی دو وابسته (جدول ۶) نشانگر آن است که از مجموع ۸۵ گروه اسمی دو وابسته به کاررفته در نوشته‌های فارسی آموزان، تعداد ۱۲ مورد، معادل ۱۴٪ دارای وابسته پیشرو، تعداد ۵۴ مورد معادل ۶۴٪ وابسته پیشرو و پیرو و تعداد ۱۹ مورد معادل ۲۲٪ دارند. از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان ۱۲ گروه اسمی با وابسته پیشرو، ساخت «اشاری/سور+ممیز+هسته» با ۸ رخداد، ساخت «عدد+ممیز+هسته» و «اشاری/سور+عدد+هسته» هر یک ۲ رخداد را به خود اختصاص داده‌اند؛ در ساختمان ۱۲ گروه اسمی با وابسته پیشرو، ساخت «اشاری/سور+ممیز+هسته» با ۸ رخداد، ساخت «عدد+ممیز+هسته» و «اشاری/سور+عدد+هسته» هر یک ۲ رخداد را به خود اختصاص داده‌اند. از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان ۵۴ گروه اسمی با یک وابسته پیشرو و یک وابسته پیرو، ساخت «عدد+هسته+اسم» با ۲۰ رخداد، ساخت «عدد+هسته+صفت» با ۱۲ رخداد، ساخت «اشاری+هسته+بند» با ۱۲ رخداد، ساخت «اشاری/سور+هسته+صفت» با ۴ رخداد، ساخت «اشاری/سور+هسته+اسم» با ۵ رخداد، ساخت «اشاری/سور+هسته+صفت» با ۴ رخداد و ساخت «ممیز+هسته+صفت» یک رخداد این نوع گروه‌های اسمی را به خود اختصاص داده‌اند. از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان ۱۹ گروه اسمی با دو وابسته پیرو، ساخت «هسته+صفت+اسم» با ۹ رخداد، ساخت «هسته+اسم+بند» با ۵ رخداد، ساخت «هسته+اسم+گ.ح.ا.» با ۴ رخداد و ساخت «هسته+صفت+گ.ح.ا.» یک رخداد این نوع گروه‌های اسمی را به خود اختصاص داده‌اند.

ملاحظه می‌شود که از میان انتخاب‌های فراوان موجود برای کاربرد دو وابسته در ساختمان گروه اسمی، ۱۳ حالت ممکن در نوشته‌های فارسی آموزان مشاهده می‌شود. نکته

قابل توجه، نقش پررنگ وابسته‌ پیرو اسم/صفت در ساختمان این دسته از گروه‌های اسمی است؛ همان‌طور که ملاحظه می‌شود در شش ساخت گروه اسمی دو وابسته با رخداد با ۵۱ رخداد معادل ۶۰٪ کل گروه‌های اسمی دو وابسته، وابسته پیرو اسم/صفت به کار رفته است. بنابراین، اینجا نیز چنین فرضی طرح می‌شود که فارسی‌آموزان بیشتر در معرض آموزش و تمرین این گونه وابسته‌ها قرار داشته‌اند. از این رو، توصیه می‌شود فارسی‌آموزان به همان اندازه برای کاربرد وابسته‌های پیشرو و پیرو دیگر آموزش ببینند و تمرین کنند تا در ساخت گروه‌های اسمی بیش از یک وابسته توانا تر شوند. در مورد آمار مربوط به کاربرد وابسته‌های پیرو بند موصولی (۱۲ مورد) و گروه حرف اضافه‌ای (۵ مورد)، تقریباً می‌توان گفت در اینجا نیز بیشتر فارسی‌آموزان بخشی از عنوان موضوع پیشنهادی انشاء و وابسته گروه حرف اضافه‌ای استفاده شده در آن را به صورت بند موصولی یا گروه حرف اضافه‌ای هسته اسمی در ساختمان گروه‌های اسمی دو وابسته خود تکرار کرده‌اند و همان‌طور که پیشتر گفته شد، این امر مانعی در ارزشیابی واقعی مهارت نوشتن فارسی‌آموزان به شمار می‌رود. این موضوع در کنار تعداد کم بندهای موصولی به نسبت نوشته‌های فارسی‌آموزان می‌تواند نشان از توانایی ناکافی آنان در کاربرد این گونه وابسته پیرو گروه اسمی باشد. بنابراین، تمرین هرچه بیشتر این نوع گروه‌های اسمی ضروری به نظر می‌رسد.

داده‌های مربوط به ساختمان دستوری گروه‌های اسمی سه وابسته (جدول ۷) نشانگر تعداد بسیار اندک این نوع گروه اسمی است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود از همه ۵ گروه اسمی سه وابسته به کار رفته در نوشته‌های فارسی‌آموزان، دارای وابسته پیشرو و پیرو هستند. از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان هر ۵ گروه اسمی، ساخت «اشاری/سور + ممیز + هسته + اسم» و ساخت «اشاری/سور + هسته + صفت + اسم» هر کدام یک رخداد را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۶. ساختمان دستوری گروه‌های اسمی دو وابسته

گروه‌های اسمی دو وابسته			
این نوع بیماری	۸	اشاری/سور+ممیز+هسته	با وابسته پیشرو
یک نوع بیماری	۲	عدد+ممیز+هسته	
این یک نوع بیماری	۲	اشاری/سور+عدد+هسته	
ده سال آینده	۲۰	عدد+هسته+اسم	

عدد+هسته+صفت	۱۲	یک چیز بسیار کوچک	با وابسته پیشرو و پیرو
اشاری+هسته+بند	۱۲	من با این جمله موافق هستم که پدر و مادر اولین معلم‌های زندگی فرزندان‌شان هستند.	
اشاری/سور+هسته+اسم	۵	همه گوشه‌های خانه‌شان	
اشاری/سور+هسته+صفت	۴	یکی از کشورهای پیشرفته	
ممیز+هسته+صفت	۱	چندین ویژگی خوب	
هسته+صفت+اسم	۹	جنبه‌های گوناگون زندگی	با وابسته پیرو
هسته+اسم+بند	۵	نظر پدر و مادر مهم است که چطور کار دوست را به ما درس می‌دهند.	
هسته+اسم+ج.ا.	۴	ادامه تحصیل در دانشگاه	
هسته+صفت+ج.ا.	۱	نقش مهمی در ابعاد	

همچنان ملاحظه می‌شود که از میان انتخاب‌های بسیار فراوان موجود برای کاربرد سه وابسته در ساختمان گروه اسمی، ۳ حالت ممکن در نوشته‌های فارسی آموزان مشاهده می‌شود. به نظر می‌رسد با پیشرفت فارسی آموزان این انتظار به جایی است که توانایی آنان در گسترش گروه‌های اسمی از راه کاربرد انواع وابسته‌های اسمی افزایش یابد. متأسفانه آمار بسیار اندک این گونه گروه‌های اسمی به هیچ‌عنوان توانایی مذکور را نمایان نمی‌سازد. بنابراین، تمرین هر چه بیشتر انواع گروه‌های اسمی سه وابسته ضروری به نظر می‌رسد.

جدول ۷. ساختمان دستوری گروه‌های اسمی سه وابسته

گروه‌های اسمی سه‌وابسته			
عدد+هسته+صفت+بند	۳	یک معلم خوب که صددرصد برای فرزند محافظ می‌کنند...	با وابسته پیشرو و پیرو
اشاری/سور+ممیز+هسته+اسم	۱	این نوع انقلاب دستگاه‌ها	
اشاری/سور+هسته+صفت+اسم	۱	بعضی از کنش‌های اجتماعی انسان‌ها	

داده‌های مربوط به ساختمان دستوری گروه‌های اسمی چهار وابسته (جدول ۸) نیز نشانگر تعداد بسیار اندک این نوع گروه اسمی است. همان طور که ملاحظه می‌شود تنها یک گروه اسمی چهار وابسته با ساخت «سور+ممیز+هسته+صفت+بند» در نوشته‌های فارسی آموزان مشاهده شده است. در اینجا نیز ملاحظه می‌شود که از میان انتخاب‌های بسیار فراوان موجود

برای کاربرد چهار وابسته در ساختمان گروه اسمی، یک حالت ممکن در نوشته‌های فارسی آموزان مشاهده شده است. به نظر می‌رسد فارسی آموزان همچنان نیازمند تمرین هرچه بیشتر انواع گروه‌های اسمی چهارسه وابسته هستند.

جدول ۸. ساختمان دستوری گروه‌های اسمی چهار وابسته

گروه‌های اسمی چهار وابسته			
یکی از مهم‌ترین مشکلات دیگر که حوادث زیاد دارند...	۱	سور+ ممیز+ هسته+ صفت+ بند	با وابسته پیشرو و پیرو

۵. بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به داده‌های بخش واکاوی داده‌ها از مجموع ۵۹۴۵ گروه اسمی در نوشته‌های فارسی آموزان، تعداد ۵۰۰۰ مورد، معادل ۸۴٪ بدون هیچ‌گونه وابسته، تعداد ۸۷۵ گروه معادل ۱۵٪ دارای یک وابسته و تعداد ۸۵ گروه معادل ۱٪ دارای دو وابسته است. تعداد ۵ گروه اسمی نیز دارای سه وابسته و یک گروه اسمی نیز دارای چهار وابسته است. این تعداد در مقایسه با تعداد پرشمار گروه‌های بدون وابسته و تک‌وابسته، درصدی را به خود اختصاص نمی‌دهند. بنابراین، بیشتر گروه‌های اسمی (۸۴٪) هیچ وابسته‌ای نداشته‌اند. این موضوع نشان از توانایی یا تمایل اندک فارسی آموزان در گسترش ساخت درونی گروه‌های اسمی با وابسته‌های پیشرو و پیرو دارد.

در مورد گروه‌های اسمی تک‌وابسته از مجموع ۸۷۵ مورد شناسایی شده (۱۵٪ مجموع گروه‌های اسمی)، تعداد ۲۰۱ مورد، معادل ۲۳٪ دارای وابسته پیشرو و تعداد ۶۷۴ مورد معادل ۷۷٪ وابسته پیرو دارند. از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان ۲۰۱ گروه اسمی با وابسته پیشرو، ساخت «اشاری/سور+ هسته» با ۱۵۶ رخداد، ۷۸٪؛ ساخت «عدد+ هسته» با ۲۶ رخداد، ۱۳٪ و ساخت «ممیز+ هسته» با ۱۹ رخداد، ۹٪ گروه‌های اسمی دارای وابسته پیشرو را به خود اختصاص داده‌اند. از سوی دیگر، از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان گروه اسمی ۶۷۴ گروه اسمی با وابسته پیرو، ساخت «هسته+ اسم» با ۴۰۸ رخداد، ۶۰٪؛ ساخت «هسته+ صفت» با ۲۱۸ رخداد، ۳۲٪ و ساخت «هسته+ گروه حرف اضافه‌ای» با ۲۵ رخداد، ۴٪ و ساخت «هسته+ بند موصولی» با ۲۳ رخداد، ۴٪ گروه‌های اسمی دارای

وابسته پیرو را به خود اختصاص داده‌اند. داده‌ها حاکی از کاربرد بیشتر وابسته‌های پیرو «اسم»، «صفت» و وابسته پیشرو «اشاری/سور» بوده است.

در مورد گروه‌های اسمی دووابسته از مجموع ۸۵ گروه مورد شناسایی شده، تعداد ۱۲ مورد، معادل ۱۴٪ دارای وابسته پیشرو، تعداد ۵۴ مورد معادل ۶۴٪ وابسته پیشرو و پیرو و تعداد ۱۹ مورد معادل ۲۲٪ دارند. از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان ۱۲ گروه اسمی با وابسته پیشرو، ساخت «اشاری/سور+مميز+هسته» با ۸ رخداد، ساخت «عدد+مميز+هسته» و «اشاری/سور+عدد+هسته» هر یک ۲ رخداد را به خود اختصاص داده‌اند. در ساختمان ۱۲ گروه اسمی با وابسته پیشرو، ساخت «اشاری/سور+مميز+هسته» با ۸ رخداد، ساخت «عدد+مميز+هسته» و «اشاری/سور+عدد+هسته» هر یک ۲ رخداد را به خود اختصاص داده‌اند. از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان ۵۴ گروه اسمی با یک وابسته پیشرو و یک وابسته پیرو، ساخت «عدد+هسته+اسم» با ۲۰ رخداد، ساخت «عدد+هسته+صفت» با ۱۲ رخداد، ساخت «اشاری/سور+هسته+بند» با ۱۲ رخداد، ساخت «اشاری/سور+هسته+اسم» با ۵ رخداد، ساخت «اشاری/سور+هسته+صفت» با ۴ رخداد و ساخت «مميز+هسته+صفت» یک رخداد این نوع گروه‌های اسمی را به خود اختصاص داده‌اند. از نظر نوع وابسته‌های مورد استفاده در ساختمان ۱۹ گروه اسمی با دو وابسته پیرو، ساخت «هسته+صفت+اسم» با ۹ رخداد، ساخت «هسته+اسم+بند» با ۵ رخداد، ساخت «هسته+اسم+گروه حرف اضافه‌ای» با ۴ رخداد و ساخت «هسته+صفت+گروه حرف اضافه‌ای» یک رخداد این نوع گروه‌های اسمی را به خود اختصاص داده‌اند. داده‌ها حاکی از کاربرد بیشتر وابسته پیرو «اسم» و «صفت» در ساختمان این دسته از گروه‌های اسمی بوده است.

با توجه به این که گروه‌های اسمی سه و چهاروابسته تقریباً هیچ درصدی از گروه‌های اسمی را به خود اختصاص نداده‌اند، می‌توان نتیجه گرفت با وجود افزایش تعداد حالت‌های انتخابی ممکن برای کاربرد بیش از یک وابسته در ساختمان گروه اسمی، هرچه تعداد وابسته‌های گروه اسمی بیشتر می‌شود، تعداد محدودتری از حالت‌های انتخابی ممکن در نوشته‌های فارسی آموزان مشاهده شده است. داده‌ها حاکی از کاربرد بیشتر وابسته پیرو «اسم» و «صفت» در ساختمان این دسته از گروه‌های اسمی بوده است.

با وجود این که انتظار می‌رود هرچه سطح زبانی فارسی آموزان بالاتر می‌رود، توانایی آنان در تولید گروه‌های اسمی‌های وابسته‌دار بیشتر شود، آمار بیانگر تعداد اندک تعداد گروه‌های اسمی وابسته‌دار (۱۶٪) است. به نظر می‌رسد این آمار اندک ناشی از آموزش یا تمرین ناکافی وابسته‌های پیشرو و پیرو هسته اسم به صورت مجزا و ترکیبی است. بنابراین، تمرین هرچه بیشتر انواع وابسته‌های گروه اسمی چه به صورت جدا و چه به صورت ترکیبی ضروری به نظر می‌رسد.

بنابراین در پاسخ به پرسش اصلی تحقیق مبنی بر چگونگی ساختمان دستوری گروه‌های اسمی در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی مشخص شد ۸۴٪ گروه‌های اسمی بدون وابسته و ۱۵٪ تنها یک وابسته داشته‌اند. این موضوع به نوعی نشان از توانایی یا تمایل اندک فارسی آموزان چینی در کاربرد گروه‌های اسمی وابسته‌دار است. در پاسخ به پرسش فرعی پژوهش مبنی بر تعیین پرکاربردترین و کم‌کاربردترین وابسته‌های مورد استفاده در گروه‌های اسمی نیز مشخص شد وابسته‌های پیرو «اسم» و «صفت» به عنوان وابسته‌های پرسامد گروه‌های اسمی دارای وابسته شناسایی شد. بر این اساس، به نظر می‌رسد توانایی یا تمایل فارسی آموزان چینی به کاربرد وابسته‌های پیرو بیشتر از وابسته‌های پیشرو است.

یکی از یافته‌های جانبی پژوهش این بود که ملاحظه شد سهم زیادی از همان تعداد محدود گروه‌های اسمی دارای بیش از دو وابسته، به نوعی تکرار بخشی از عنوان موضوع پیشنهادی انشاء بوده که در نوشتار برخی از فارسی آموزان چینی عیناً تکرار شده بود. بنابراین، پیشنهاد می‌شود در ارائه موضوعات نگارش و نیز ارزیابی نوشتار فارسی آموزان به این موضوع توجه کافی شود.

با توجه به امکانات بالقوه زیاد قابل استفاده در ساخت گروه اسمی از طریق وابسته‌های پیشرو و پیرو، به نظر می‌رسد با آموزش ساختمان دستوری گروه اسمی به فارسی آموزان می‌توان کیفیت نوشتار آنان را افزایش داد؛ همچنین، ساختمان گروه اسمی می‌تواند به عنوان یکی از ملاک‌های مهم و قابل اتکا در امر ارزشیابی مهارت نوشتاری و گفتاری فارسی آموزان تلقی شود. این پژوهش همچنین تأیید بر کارایی کتاب «توصیف ساختمان دستوری زبان فارسی» تألیف باطنی در تحقیقات زبانی پیکره‌بنیاد بود.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

سپاسگزاری

بدین وسیله از دانشگاه بین المللی امام خمینی^(ره) به عنوان حامی مادی و معنوی و کارفرمای طرح پژوهشی درون دانشگاهی تقدیر می شود.

ORCID

Mohammad Bagher <http://orcid.org/0000-0001-8334-923X>
Mirzaei Hesarian

منابع

- باطنی، محمدرضا. (۱۳۹۲). *توصیف ساختمان دستوری زبان فارسی* (چاپ سی ام). تهران: انتشارات امیر کبیر.
- صحرايي، رضامراد و مرصوص، فائزه. (۱۳۹۵). *استاندارد مرجع آموزش زبان فارسی*. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی.
- رضایپور، ابراهیم و احمد یوسفی، فاطمه. (۱۳۹۷). *فرآیند یادگیری گروه‌های نحوی در بندهای زبان فارسی در نوشتار فارسی آموزان خارجی*. پایان نامه کارشناسی ارشد، سمنان: دانشگاه سمنان.
- میرزایی حصاریان، محمد باقر. (۱۳۸۷). *آموزش افعال در دوره‌های آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان: ضرورت و راهکارها، مجموعه مقالات سمینار آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان، تهران: کانون زبان ایران، ۳۸۷-۳۹۸.*
- میرزایی حصاریان، محمد باقر و پولادستون، حمیده. (۱۳۹۹). *واکاوای دستوری نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرومیان (A2): تحلیلی بر پایه دستور مقوله و میزان. پژوهش نامه آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان، ۹(۲)، ۱۱۵-۱۳۶.*
- میرزایی حصاریان، محمد باقر. (۱۴۰۰). *واکاوای دستوری نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی (B2): تحلیلی بر پایه دستور مقوله و میزان، مجموعه مقالات همایش دوسالانه ملی مسائل آموزش و یادگیری زبان فارسی به عنوان زبان دوم یا خارجی، قزوین: فارسی برای همه، ۲۵۷-۲۸۱.*
- میرزایی حصاریان، محمد باقر، گل پور، لایلا و وکیلی فرد، امیر رضا. (۱۴۰۰). *تهیه پیکره زبانی فارسی آموزان غیر ایرانی: مورد نوشتار فارسی آموزان چینی. پژوهش نامه آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان [مقاله آماده انتشار].*

References

- Farikah, F. (2016). *Analysis of nominal group construction of the student's written texts*. International Seminar on Language Maintenance and Shift (LAMAS), Semarang, Indonesia.
- Nieto, M. (2019). The role of systemic functional grammar in the expansion of nominal groups. *Profile Issues in Teachers' Professional Development*, 21, 97-112.
- Oktantia, V. (2017). *The influence of using nominal group technique on The students' writing skill in descriptive text at the eighth graders of SMPN 8 metro*. [Undergraduate Thesis]. IAIN Metro.
- Bateni, M. R. (2013). *Description of Persian Grammatical Structure* (30rd ed.). Tehran: Amir kabir. [In Persian]
- Mirzaei Hesarian, M. B. (2008). *Teaching verbs in Persian language courses for non-Persian speakers: Necessity and strategies*. Proceeding of Persian Language Teaching Seminar for Non-Persian Speakers. Tehran, Iranian Language Center, 387-398. [In Persian]
- Mirzaei Hesarian, M. B., & Pooladsotoon, H. (2020). Grammatical analysis of Chinese Persian learner's writings (A2): A study based on category and scale grammar. *Journal of Teaching Persian to Speakers of Other Languages*, 9(20), 115-136. [In Persian]
- Mirzaei Hesarian, M. B., Golpour, L., & Vakilifard, A. (2021). Preparation of a corpus linguistics of non-Iranian learners of Persian: The case of the writings of Chinese learners of Persian. *Journal of Teaching Persian to Speakers of Other Languages*, [in Press]. doi: 10.30479/jtpsol.2021.14990.1518. [In Persian]
- Rezapoor, E., & Ahmadyoosefi, F. (2017). *The process of learning syntactic groups in the writing of foreign Persian learners*. [Master Thesis], Semnan University, Semnan. [In Persian]
- Sahraei, R. M. & Marsoos, F. (2016). *Persian Teaching Reference Standard*. Tehran: Allameh Tabatabai Publications. [In Persian]

استناد به این مقاله: میرزایی حصاریان، محمدباقر. (۱۴۰۱). واکاوی ساختمان دستوری گروه اسمی در نوشتار فارسی آموزان چینی سطح فرامیانی (B2). *علم زبان*، ۹ (۱۵)، ۴۰۹-۴۳۱. Doi: 10.22054/ls.2021.57731.1417

Language Science is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.